

אמילי עמרוסי

גוף ראשון רבים

זו תקופה שפרחים עולים בכל מקום, והנתונים על המעצמה הישראלית לא נתפסים ■ וכשתלמיד בבי"ס חילוני זוכה בחידון התנ"ך, מקבלים שיעור בענווה ■ רשמים מימי המר והמתוק בין זיכרון לעצמאות

איור: בריאל בורחין

1 את ההגדה של פסח קראתי השנה כשאני ישובה על מחצלת תחת רקל בבקעה מדברית. הירח המלא, פנס רביעוצמה כשאתה הרחק מתאורת חשמל, האיר את האותיות. ליל סדר נדרף אצלנו לכוסות קריסטל גבוהות ומפיות מקופלות, אבל פסח הוא בכלל מצה מקמח ומים, לחם עוני של נוודים, ואין הולם אותו כמדבר. סביבי היתה קבוצה גדולה של ישראלים שחוגגים כך את הפסח כבר כמה שנים. ישנו באוהלים וערכנו סדר מקופלי רגליים תחת קרני ירח לבנות.

החג המיוחד הזה נערך בגלגל שבבקעת הירדן, המקום שבו עשו בני ישראל את הפסח הראשון בארץ ("וַיַּחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִלְגָל וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַפֶּסַח בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבֹת פְּעֻקֹת יְרִיחוֹ"). ארבעה ימים קודם לכן הם חצו את הירדן, בנקודה שאפשר לשער היום את מיקומה המדויק – הוא מצוין במפת מידבא העתיקה, והשתמר בשם האתר "קאסר אל-יהוד" (מעבר היהודים), שהפך לאתר טבילה נוצרי.

צפון ים המלח הוא אוצר סודי. כנסיות מפוארות בדיר חג'לה; נווה המדבר של עין פשחה; המגילות הגנוזות בקומראן, שאותן גילה רועה בדואי שהשתמש ביריעותיהן להכנת סנדלים לפני שהבין שמדובר בנכס; והמקום שבו דרכו רגלי הכהנים במים, כשהירדן, אז שוצף ורחב, עצר מזרימתו – האתר היחיד שעז' ליו אפטר לברך בשם ומלכות "ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה".

אחרי ארבעים שנות תלאות, המתנה בערבות מואב, שלר- שים ימי אבל על משה, נבקע הנהר ונכנס עם, 3 מיליון איש. הם ביצעו בעצמם ברית מילה (בימי המדבר לא מלו), ורק אז יצאו סופית ממצרים: המקום נקרא גלגל, "כי ביום הזה גלר תי את חרפת מצרים מעליכם". כך טיילתי באזור היסטורי עמוס משמעות ששולה אותך לתקופה שאסור לדבר בה היום, תקופת הכיבוש וההתנחלות.

2 כשבג"ץ הכריע שמרכולים יוכלו להיפתח בשבת, עניתי לרדיו במילים בסוציאליסטית: מה יעשו אלה שחייבים לעבוד עכשיו במענה לתחרות? ומה יעשו עובדיהם, שיום המנוחה שלהם יוחלף בסתם יום שני, לא מסונכרן משפחתית?

גמרתי את הירי ההסדרותי על הרדיו ונזכרתי בפסח בגלגל. במשמעות הקיום שלנו פה. שכחנו להיות יהודים. איך אנחנו יכולים לדרוש מאונסק"ו להכיר בקשר שלנו לירושל- לים, כשאנחנו מזריקים לעצמנו זריקות דמנציה כדי לשכוח את הזהות, את ציר הזמן היהודי, את ספר יהושע, את השבת.

3 אחרי בג"ץ המרכולים נפתחו ימי האביב המר והמתוק שלנו, בין המצרים של ערב יום השואה עד מוצאי יום העצמאות. מי שלא גר פה לא יבין את סדר השירים ברדיו, מצהוב לשחור לכחול-לבן. מי שלא ניסתה להיכנס לחניה בערב יום הזיכרון, וסביבה קבוצת חיילים עייפים, מכוונים אותה מהחלונות, לא תבין. ימים שבהם ברחובות שלנו יש קסם מיוחד.

גוף ראשון רבים תמיד מניע את הלב. "ווי אר דה וורלד" הוא שיר מעביר צמרמורת, כי קבוצת אנשים גדולה שרה אותו יחד בגוף ראשון רבים. חלקנו נוטים להתחלחל מ"אנחנו", אבל בימי האביב הישראלי גם להם אין ברירה אלא לשיר עם כולם. הרכבת מהקריית שניעצרת על הפסים בצפירה, ובתוכה קשיש ונערה וחילל. האנשים בחולצות הלבנות, צועדים ברגל מכל הבתים אל הטקס בשכונה, ממלאים את הכביש, יום כיפור זוטא. והכל רבים.

הטקסטים שלנו, והמתים שלנו, והשמחה שלנו, ואבשלום

4 לפני בערך עשור קראתי טור של מאיר שלו (לדע- תי מדובר בשני אנשים בעלי שם זהה שפועלים פה – הסופר העטור באהבה, והפובליציסט נוטף השנאה) בעניין העתקת פקעות בר שבה השתתף. כדרכו המוזה, הוא שילב את הסיפור היפה על הטבע עם שנאתו למתנחלים. אני לא זוכרת איך זה קשור, וייתכן שלא היה קשור, אבל טור על רקפות הסתיים באיבתו הקבועה למיישבי מזרח הארץ. לפני חודש יצאו אנשי היישוב שילה – גברים, טף ונשים – להציל פקעות פרחי בר מגבעה שעליה צפויים לעלות טרק- טורים לבניית קריית חינוך. הם יצאו במעילים דקים כשכל רחוב מצטרפים עוד ועוד, שירה נושאת כלים מאולתרים. מתוך אדמת הגבעה יילדו בעדינות פקעות של חצבים ועיריות, כלי- ניות וצבעונים, רקפות וסחלבים, והעבירו אותם לגנן היישוב לשתילה בשטחים ציבוריים שאינם תחת השקיה (השקיה מלא- כותית תהרוס את הפקעות, הרגילות למי גשם).

אחת מיוזמות ההעסקה היא תושבת שילה רעות בן-אריה, לא במקרה גם ארכיאולוגית וחוקרת בתל שילה העתיק. מי שחי על אדמה חיים מלאים, מכיר גם את העבר הקדום שלה וגם את הפרחים שעוד לא בקעו מרחמה.

5 לאחרונה, בחיל ורעדה, זרקתי את הבכור שלי לג'ונגל: סלולרי ראשון, בגודל הדלת הקטנה מאליס בארץ הפי- לאות, שיכול לפתוח בפניו עולמות ויכול להיות גם כלי נשק, כולל להשמדה עצמית.

אסרתי עליו להשתמש במכשיר בשלושה מקרים: אחד, לא להשתמש בו כשחוצים כביש. שניים, לא להירדם איתו במיטה – נרדמים רק עם ספר. ושלוש, לא להשתמש בו כש- רוצים להעליב מישהו. בשביל זה יש לנו פה ועיניים. אתה רוצה להעליב? פנים אל פנים. ■

קור שלנו, והחיילים שלנו ושואה שלנו, כמו שכתב גוטפרוינר ואיש לא יכתוב כמותו.

ימים שבהם מרגיע להיות "כולנו". כשהאות הטבועה בבשר היא ברית המילה וגם המספרים על פרק הזרוע. והמשפחות השכולות נעטפות, ופרחים עולים בכל מקום. הטוב בולט על כל גוני העור. והנתונים על המעצמה הישראלית הם בלתי נתפסים, כולל השמחה הציבורית על מובילאיי של כולנו. ואפילו המקלה האינטרנטית ששרה עם הנשיא ריבלין את "נתתי לה חיי" העלתה דמעות בעיניים.

וכשילד ישראלי שלומד בבית ספר חילוני זוכה בחידון התנ"ך, אני מתביישת בחוצפה שלי לחשוב שפתיחת מרכולים בשבת מגיעה בגלל חוסר ההכרה שלנו בזהות ובהיסטוריה. ב"ספר העברי" חזה ביאליק שנכסי התרבות ("שנוצרו על ידי האומה ואדירי רוחה במשך אלפי שנה") יהיו שייכים גם למי שלא נוהג בהם קדושה: "אפשר באמת כבר עבר זמנה של הקדושה, אבל כבוד וחובה בוודאי יהא נוהג בו". שגיב לוגסי הוא שיעור בכבוד, בחיבה ובענווה. תודה, שגיב.

חלק מתחלחלים מ"אנחנו", אבל גם להם אין ברירה אלא לשיר עם כולם. הרכבת שניעצרת על הפסים בצפירה. הצועדים לטקס בשכונה. המתים שלנו והשמחה שלנו

.....